

ΣΩΤΗΡΗ Π. ΤΟΥΦΙΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

- ΚΟΝΙΤΣΑ - ΠΩΓΩΝΙ - ΖΑΓΟΡΙ -
(ΤΙΜΩΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ Κ.Α.)

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2017

Φωτ. εξωφύλλου: Γ. Καλλιανέσης - Χ. Ζδράβος
(από Λεύκωμα Κ. Μπαλάφα)

ΣΩΤΗΡΗ Π. ΤΟΥΦΙΔΗ

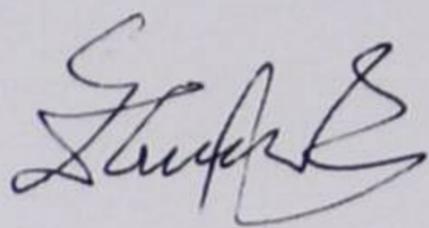
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

- ΚΟΝΙΤΣΑ - ΠΩΓΩΝΙ - ΖΑΓΟΡΙ -
(ΤΙΜΩΡΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ Κ.Α.)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 58053
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 6-9-2017
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 949.5074 ΤΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2017

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

Sotiria P. Toufidi

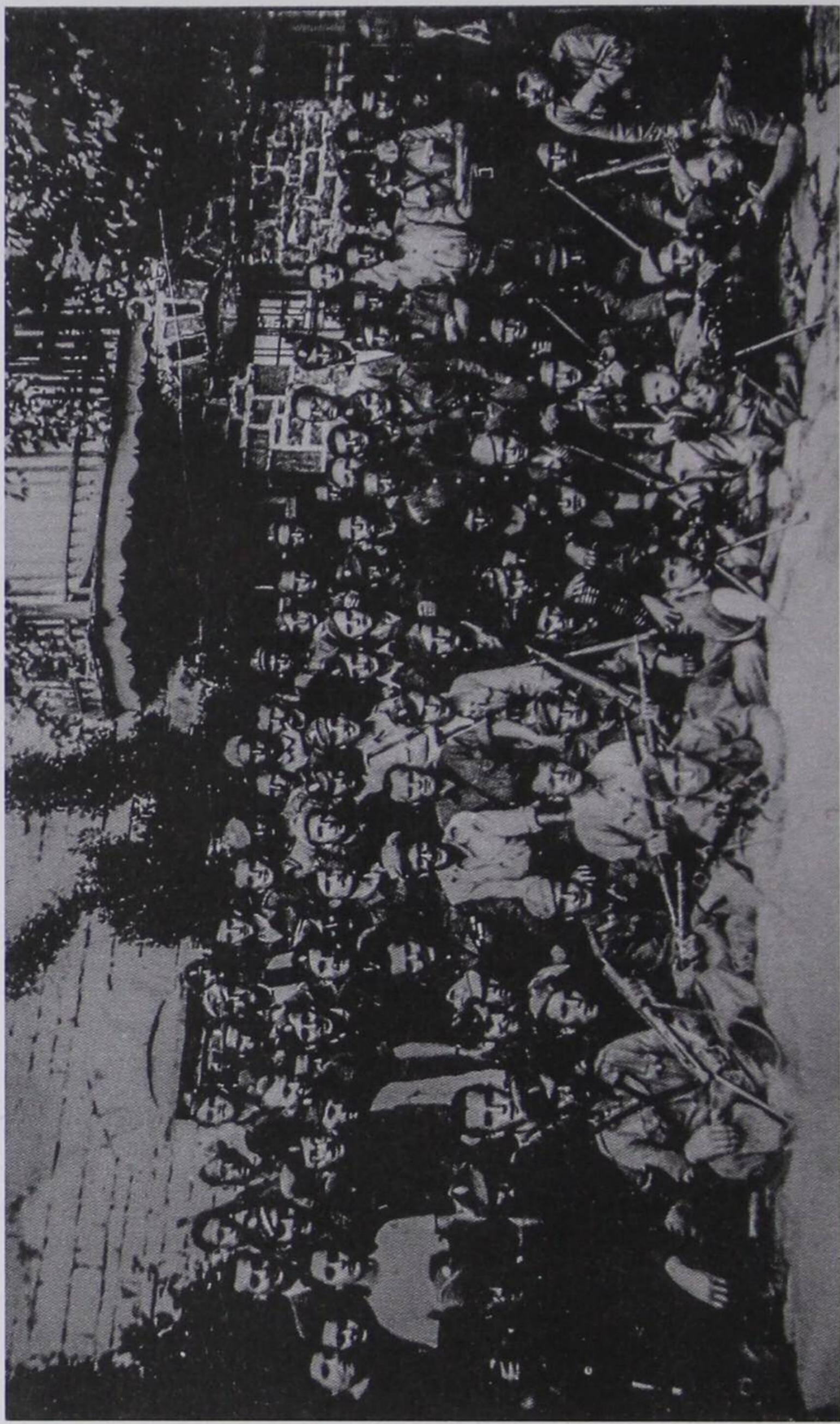
© Σωτήρη Π. Τουφίδη
Κόνιτσα
Τηλ. 26550 22212
Κιν. 6979138737

Αφιερώνεται

Σ' αυτούς που ένοπλοι ή άοπλοι πάλεψαν
για τη λευτεριά της Πατρίδας και στη μνήμη
του πατέρα μου Πανταζή, τραυματία στον
πόλεμο του 1940 και Αντιστασιακού.

«Ο μόνος τρόπος για να ζήσει ή να πεθάνει κανείς
σαν ΑΝΘΡΩΠΟΣ, είναι να ζήσει και να πεθάνει για
ένα ιδανικό»

Δημ. Γληνός

Σχαιμνέλι. Το Επιτελείο του 85ου Συντάγματος του ΕΛΛΑΣ. Άνοιξη 1944.

Πρόλογος

Στις 28 Οκτώβρη 1940 τα ιταλικά στρατεύματα του Μουσολίνι εισέβαλαν από τα αλβανικά σύνορα στη χώρα μας, όπως γνωρίζουμε όλοι. Σε διάστημα είκοσι ημερών ο ελληνικός στρατός, ύστερα από σθεναρή αντίσταση στα τρία μέτωπα - Πίνδος, Καλπάκι, Θεσπρωτία - κατόρθωσε να απωθήσει τον εχθρό, φτάνοντας στην Κορυτσά, Τεπελένι, Χειμάρρα.

Εκείνη την κρίσιμη στιγμή επεμβαίνει ο Χίτλερ, άσπονδος φίλος του δικτάτορα Μουσολίνι και εισβάλλει από τα βόρεια σύνορά μας με τις σιδηρόφραχτες στρατιές του στη χώρα μας. Οι δοξασμένοι στρατιώτες μας γυρίζουν πικραμένοι από την Αλβανία και με το σύμφωνο Τσολάκογλου - Γερμανών η Ελλάδα παραδίνεται στους Γερμανούς και μαζί μ' αυτούς έρχονται και οι νικημένοι Ιταλοί ως κατακτητές και κατακλύζουν πόλεις και χωριά.

Η Κυβέρνηση με τους παλιούς πολιτικούς και το βασιλιά σπεύδουν υπό την προστασία των Άγγλων στην Αίγυπτο και όσοι έμειναν εδώ λούφαζαν περιμένοντας την απελευθέρωση απ' έξω, για να ξαναρχίσουν πάλι τα παλιά πολιτικά «μαγειρέματα». Ο λαός εγκαταλελειμμένος υποφέρει τα πάνδεινα από την ξένη κατοχή. Με την κατάσχεση των αποθηκών τροφίμων από τον αδηφάγο κατακτητή, η πείνα το χειμώνα του 1941 δερίζει το λαό σε πόλεις (προπαντός) και χωριά, ρίχνοντάς τον σε δυστυχία και εξαθλίωση. Στις πόλεις οι άνθρωποι πεθαίνουν κατά δεκάδες την ημέρα από την πείνα, αλλά και στην παραμεθόρια περιοχή μας που είχε λεηλατηθεί από την εισβολή των Ιταλών στις 28/10/ 1940 η κατάσταση δεν είναι καλή. Καραβάνια ξεκινούν για τα καμποχώρια της Μακεδονίας

να πάρουν σιτάρι και να το μεταφέρουν με χίλιους κινδύνους στο Τσάμικο για ανταλλαγή με λάδι κ.λ.π. Άλλοι από την παραμεθόριο φτάνουν και μέχρι τις αλβανικές πεδιάδες της Μουζακιάς. Οι άνθρωποι για να επιζήσουν έφαγαν ακόμα και βελανίδια ή άλλες ζωοτροφές.

Εξαθλίωση επικρατεί στη χώρα μας που προκαλεί με τη σειρά της την εξαχρείωση των ηθών και αυτή την κατάσταση εκμεταλλεύονται κάποιοι φυγόπονοι και ασυνείδητοι για να απομυζήσουν το λαό με τη μαύρη αγορά σε συνεργασία με τις κατοχικές αρχές. Νοικοκυραίοι πωλούν προίκες κοριτσιών, έπιπλα και πολύτιμα τιμαλφή αντί «πινακίου φακής» για να εξοικονομήσουν λίγα τρόφιμα. Σ' αυτά τα δεινά προστέθηκαν και άλλα χειρότερα από ντόπια ελεεινά στοιχεία που επιδίδονταν σε αρπαγές και ληστείες, συνεργαζόμενοι πολλές φορές με τον κατακτητή.

Δεν τολμούσαν οι άνθρωποι να βγάλουν τα ζώα τους για βοσκή γιατί τους τα έκλεβαν όχι μόνο από τις στρούγκες αλλά και από τους στάβλους.

Φοβερή μάστιγα στα χωριά είχαν γίνει τα ιταλικά αποσπάσματα, που περιφέρονταν μαζί με τους ντόπιους συνεργάτες στην ύπαιθρο, αναζητώντας κρυμμένα όπλα και με το πρόσχημα αυτό άρπαζαν ό,τι ήθελαν.

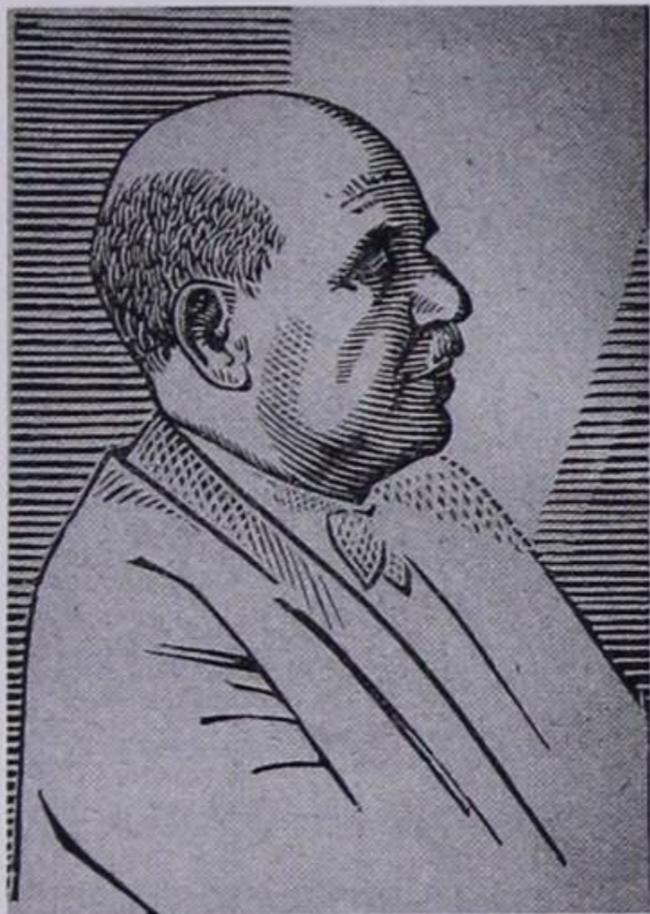
Μέσα σ' αυτή τη ζοφερή κατάσταση, κάποιες ελπιδοφόρες ηλιαχτίδες άρχισαν να ροδίζουν με τις πρώτες οργανώσεις του ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο) και αργότερα του ΕΔΕΣ (Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος). Στην περιοχή μας (Ζαγόρι-Κόνιτσα-Πωγώνι) όλα τα χωριά οργανώθηκαν γρήγορα στο ΕΑΜ και η ζωή των κατοίκων άρχισε να αλλάζει στη σκλαβωμένη ύπαιθρο.

EAM, EAM, EAM EAM φωνή λαού
που φτάνει ως τ' άστρα τ' ουρανού
EAM, EAM, EAM, EAM αντιλαλεί
όλη η Ελλάδα μια φωνή

(Μουσική - Στίχοι: Β. Ρώτα)

Το εγερτήριο σάλπισμα του Τυρταίου και του Ρήγα επαναλαμβάνεται με την ίδρυση του ΕΑΜ στις 27 Σεπτέμβρη 1941 και από την Αθήνα φτάνει σε όλη την κατεχόμενη Ελλάδα.

Ο μεγάλος διανοητής Δημήτρης Γληνός με το διαφωτιστικό βιβλιαράκι του «ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΘΕΛΕΙ ΤΟ ΕΑΜ» ενημερώνει τον κάθε πατριώτη στέλνοντας το σύνθημα:

Δημ. Γληνός, 1882-1943

«Εμπρός όλοι οι Έλληνες, όλοι οι ζωντανοί άνθρωποι τούτης της γης, ενταχθείτε στο Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο».

Το μήνυμα βρίσκει απήχηση σε κάθε Έλληνα με πατριωτική συνείδηση και με ενθουσιασμό μικροί μεγάλοι, όλοι ρίχνονται στον αγώνα, από τις πόλεις ως το τελευταίο χωριό της πατρίδας μας.

Γρήγορα το ΕΑΜ έβγαλε ανταρτοομάδες και σιγά σιγά δημιουργήθηκε ο Ε.Λ.Α.Σ. (Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός) που σαν πρώτο του καθήκον, έδωσε την τάξη και την ασφάλεια στην ύπαιθρο και αμέσως μετά, το ξεκαθάρισμα των λογαριασμών με τους κατακτητές.

Αφοπλίζονταν Σταθμοί Χωροφυλακής που ήταν υπό τις διαταγές του εχθρού και χτυπήθηκαν αμείλικτα ληστές, ζωοκλέφτες, μαυραγορίτες και προδότες - συνεργάτες των Ιταλογερμανών. Έτσι ο λαός ανάσανε και το ηθικό του αναπτερώθηκε. Με συντροφικότητα και αλληλεγγύη πρωτόφαντη προσπαδούσε να λύσει τα πολλά προβλήματα που δημιούργησε η κατοχή και η συντριπτική πλειοψηφία μπήκε στον αγώνα με τις οργανώσεις και τον λαοδημιούργητο αντάρτικο στρατό για την απελευθέρωση της πατρίδας.

«... Μέσα στα χωριά επικρατούσε μια αγάπη και αλληλοκα-

τανόηση που δεν υπήρχαν παλιότερα. Όλοι δε είχαν αποκτήσει αίσθημα ασφαλείας και ελευθερίας. Οι γυναίκες μπορούσαν να πηγαίνουν στο δάσος και στ' άλλα χωριά μόνες, χωρίς να νιώθουν κανένα φόβο, κάτι που δεν το αισθάνονταν ούτε πριν από τον πόλεμο. Εκτός απ' αυτό, με τη συμμετοχή τους στο αντάρτικο είχαν αρχίσει να κερδίζουν τα ίσα δικαιώματα στη ζωή με τους άνδρες. Καιρός ήταν» (Δ. ΚΕΡΑΜΙΔΑ: «Η ΜΕΒΓΕΖΑ» σελ. 64).

Αγανακτισμένος ο πολύπαθος λαός από τις προπολεμικές δικτατορίες, βρήκε διέξοδο με την οργάνωση του ΕΑΜ να εκφράσει τους καταπιεσμένους μύχιους πόθους του για μια Ελλάδα ελεύθερη από ξένους δυνάστες, με δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Πού να το φανταζόταν την εποχή εκείνη της πατριωτικής έξαρσης ότι μετά την απελευθέρωση από την τριπλή κατοχή (Ιταλών-Γερμανών-Βουλγάρων) θα έμεναν ανεκπλήρωτα τα οράματά του από την ωμή επέμβαση των «καλών μας φίλων και προστατών» Άγγλων του πανούργου μακελλάρη Τσώρτσιλ! Ποιος μπορούσε να φανταστεί ότι μετά από τόσες δυσίες στα κατοχικά χρόνια, το άνθος της Ρωμοσύνης, μια ολόκληρη γενιά, θα γινόταν βορά του εμφυλίου «Μινώταρου» που την κατασπάραξε στα βουνά, στα ξερονήσια και στα εκτελεστικά αποσπάσματα!

Στις σελίδες που ακολουθούν θα ενημερωθούμε από πρώτο χέρι πώς ξεκίνησαν οι οργανώσεις αντίστασης σε κάποια χωριά της επαρχίας Κόνιτσας και των γειτονικών επαρχιών. Θα εξιστορήσουμε και θα καταγράψουμε τις αφηγήσεις¹ ορισμένων

1. Οι αφηγήσεις ή κρίσεις ιστορικών γεγονότων του παρελθόντος, ακόμη και όταν αυτές περιέχουν κάποια υποκειμενικότητα, πιστεύουμε ότι για τους μελλοντικούς ιστορικούς ερευνητές θα είναι χρήσιμες, αφού με τη διασταύρωσή τους θα καταλήγουν σε αντικειμενικά συμπεράσματα.

πρωταγωνιστών ή αυτοπτών αγωνιστών που έλαβαν μέρος σε διάφορες επιχειρήσεις για την τιμωρία συνεργατών του εχθρού και καταπιεστών του βασανισμένου λαού. Επίσης θα αναφερθούμε και σε κάποια άλλα περιστατικά από τη δράση ενόπλων ή αόπλων αγωνιστών που ίσως να είναι άγνωστα στη σημερινή γενιά. Βέβαια υπάρχουν και άλλα πολλά που καταγράφονται σ' άλλα βιβλία ή δεν είδαν το φως της δημοσιότητας γιατί χάθηκαν πρόωρα οι πρωταγωνιστές τους.

Για να μπουν στο πνεύμα της εποχής οι νεότεροι, θα πληροφορηθούμε από «πρώτο χέρι» απ' αυτούς που έζησαν τα γεγονότα, πώς οργανώθηκαν και τι πρόσφεραν τα χωριά της περιοχής μας.

Φυσικά, γνωρίζουμε ότι μ' αυτό το βιβλίο δεν καλύπτεται ένα τόσο μεγάλο θέμα. Μπορεί, όμως, να γίνει αφορμή και ερέθισμα σε κάποιους να ασχοληθούν και για τα χωριά τους προσφέροντας άγνωστα στοιχεία, χρήσιμα για τους μελλοντικούς ιστορικούς...

Γιατί η ιστορία δεν γράφεται μόνο από τους νικητές ή από άλλους που κρύβουν σκοπιμότητες, αλλά και από τους απλούς ανθρώπους που έζησαν τα γεγονότα και τα αφηγούνται αυθόρμητα.

Νομίζουμε ότι εμείς, που ζήσαμε τα γεγονότα εκείνου του καιρού, έχουμε χρέος να ενημερώσουμε τους νεότερους για την πατριωτική δράση των προγόνων μας για παραδειγματισμό, γιατί, όπως λέει και ο λαός, «έχει ο καιρός γυρίσματα». Το μέλλον είναι απρόβλεπτο και δεν πρέπει να εφησυχάζουμε...

Σ.Τ.

1ος Λόχος του 2/85ου Συντάγματος του Ε.Λ.Α.Σ. (1944).

*Αντάρτες του 85ου Συντάγματος του Ε.Λ.Α.Σ.
(από Λάιστα).*

Ο ΛΑΟΣ ΟΡΓΑΝΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΕΑΜ

Εἰς οἰωνός ἀριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πατρὸς
(Ὅμηρος Ἰλ. Μ. 243)

Ἰδρυτικό του ΕΑΜ

1. Από τους αντιπροσώπους των κάτωθι υπογραφομένων κομμάτων ιδρύεται το Εθνικόν Απελευθερωτικόν Μέτωπον της Ελλάδος (ΕΑΜ). Εἰς το ΕΑΜ γίνεται ἰσοτίμως δεκτόν και παν ἄλλο κόμμα η οργάνωσις που δέχεται τας αρχάς του παρόντος Ἰδρυτικού ως και να εργασθῆ δια την επιτυχίαν των σκοπών του ΕΑΜ. Προκειμένου να γίνει δεκτή εἰς το ΕΑΜ οιαδήποτε οργάνωσις, δεν εξετάζεται το παρελθόν ή αι αντιλήψεις των σχετικώς με την μελλοντικήν ανασυγκρότησιν της ελευθέρας και ανεξαρτήτου Ελλάδος, αλλά απλώς η πίστις των εἰς την ἀνάγκην του Εθνικοῦ Απελευθερωτικοῦ Αγώνος, η τιμιότης των ἀπέναντι αὐτοῦ και η αποδοχή των αρχών του ΕΑΜ που περιλαμβάνονται εἰς το παρόν ἰδρυτικόν.

2. Σκοπός του Εθνικοῦ Μετώπου εἶναι:

α) Η ἀπελευθέρωσις του Ἴθνους μας ἀπό τον σημερινόν ξένον ζυγόν και η ἀπόκτησις της πλήρους ανεξαρτησίας της χώρας μας.

β) Ο σχηματισμός προσωρινῆς κυβερνήσεως του ΕΑΜ ἀμέσως μετὰ την εκδίωξιν των ξένων κατακτητῶν, μοναδικός σκοπός της οποίας θα εἶναι η προκήρυξις εκλογῶν δια συντακτικήν ἐθνοσυνέλευσιν, με βάσιν την αναλογικήν,

ίνα ο λαός αποφανθή κυριαρχικώς επί του τρόπου της διακυβερνήσεώς του.

γ) Η κατοχύρωσις του κυριαρχικού τούτου δικαιώματος του Ελληνικού Λαού, όπως αποφανθεί περί του τρόπου της διακυβερνήσεώς του, από πάσαν αντιδραστικήν απόπειραν, ήτις θα τείνει να επιβάλη εις τον λαόν λύσεις αντιθέτους προς τας επιθυμίας του και η εκμηδένισις δι όλων των μέσων του ΕΑΜ και των οργάνων που το αποτελούν, πάσης τοιαύτης απόπειρας.

3. Δια την πραγματοποίησιν των ως άνω σκοπών του το ΕΑΜ θα ασχοληθή:

α) Με όλα τα ζητήματα που απασχολούν καθημερινώς τον Ελληνικόν Λαόν υπό τας συνθήκας της ξενικής κατοχής και την καθοδήγησιν του αγώνος του Ελληνικού Λαού εις την διεκδίκησιν των πάσης φύσεως αιτημάτων του, καθώς και την αντιμετώπισιν της εις βάρος του ασκουμένης ληστείας από τους ξένους κατακτητάς.

β) Με την διατήρησιν ακμαίου του απελευθερωτικού πνεύματος του Ελληνικού Λαού.

γ) Με την συνεχή αποκάλυψιν του ρόλου της σημερινής κυβερνήσεως των προδοτών ή κάθε άλλης αντιστοίχου εις το μέλλον.

δ) Με την εξασφάλισιν κατά το δυνατόν μιας συνεργασίας με τους άλλους λαούς, οι οποίοι αγωνίζονται κατά των δυνάμεων του Άξονος και του συντονισμού του αγώνος του Ελληνικού Λαού με αγώνα των άλλων ως άνω Λαών.

ε) Με την οργάνωσιν των λαϊκών δυνάμεων επί τη βάσει του εσωτερικού οργανισμού - κανονισμού, ο οποίος αποτελεί παράρτημα του παρόντος ιδρυτικού.

στ) Με την ενέργειαν εράνων, είσπραξιν συνδρομών κ.λ.π από τους Έλληνας πατριώτας προς τον σκοπόν να εξασφαλίση τα αναγκαία δια την διεξαγωγήν του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος μέσα.

4) Τα υπογράφοντα το παρόν ιδρυτικόν κόμματα ή τα προσχωρούντα εις αυτό, αναλαμβάνουν να υποστηρίξουν δι' όλων των δυνάμεων τον αγώνα του ΕΑΜ και την πραγματοποίησιν των σκοπών του.

5) Το ΕΑΜ χωρίς να παύσει να τείνει εις το να συγκεντρώση περίξ αυτού ολόκληρον τον Ελληνικόν Λαόν δια της συγκεντρώσεως εντός των κόλπων του όλων των οργανώσεων που εκπροσωπούν καθ' οιονδήποτε τρόπον τμήματα του Ελληνικού Λαού, συγκροτείται επί τη βάσει των πλέον αυστηρών συνωμοτικών κανόνων. Τούτο σημαίνει:

α) Ότι τηρείται αυστηρώς μυστική η συμμετοχή των οιονδήποτε κομμάτων ή οργανώσεων που το αποτελούν ή προσχωρούν εις αυτό.

β) Ότι τα πρόσωπα που αποτελούν την Κεντρικήν του Επιτροπήν, τας κατά τόπους επιτροπάς πόλεων, συνοικισμών, επαγγελμάτων, επιχειρήσεων, κ.λ.π., καθώς και τας ομάδας της βάσεως, δεν γίνονται εις ουδένα άλλον γνωστά, πλην των μελών τα οποία συμμετέχουν εις εκάστην Επιτροπήν.

γ) Ότι το ΕΑΜ διεξάγει συνεχώς και δια παντός μέσου αγώνα εναντίον πάσης παραβάσεως των συνωμοτικών κανόνων και λαμβάνει εκάστοτε τα επιβαλλόμενα μέτρα εναντίον εκείνων, οίτινες παραβιάζουν τα συνωμοτικά μέτρα. Ούτω το ΕΑΜ παρουσιάζεται δημόσια και πάντοτε απρόσωπον και ως απλούς εκφραστής των Εθνικοαπελευθερωτικών επιδιώξεων και καθοδηγητής των αντιστοιχών αγώνων του Ελληνικού Λαού.

6. Εις ουδένα αντιπρόσωπον κόμματος η οργανώσεως, με τον οποίο το ΕΑΜ διαπραγματεύεται την προσχώρησιν της οργανώσεώς του ίνα αντιπροσωπευθή εις το ΕΑΜ ανακοινούται ατιδήποτε σχετικώς με τας οργανώσεις, κόμματα κ.λ.π άτινα μετέχουν εις το ΕΑΜ προ της ανακοινώσεως εκ μέρους του ως άνω αντιπροσώπου ότι η οργάνωσίς του προ-

σχωρεί εις το ΕΑΜ και ότι ούτος δέχεται να συμμετάσχει εις το αντίστοιχον όργανον του ΕΑΜ δι' ο προορίζεται.

7. Μεταξύ των κομμάτων και οργανώσεων αίτινες συνεργάζονται εις το ΕΑΜ διατηρείται δι όλον το διάστημα του Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος η μεγαλυτέρα αλληλοβοήθεια και αλληλοϋποστήριξις δια παν ζήτημα το οποίο σχετίζεται με τον ειδικότερον Εθνικοαπελευθερωτικόν αγώνα κάθε χωριστού κόμματος. Επίσης και αι συνεργαζόμεναι ως άνω οργανώσεις χρησιμοποιούν τας αντιστοιχούς επιρροάς των δια την άμβλυνσιν κάθε μέτρου που στρέφεται κατά του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος από τους εχθρούς του Έθνους, εντοπίους προδότας ή ξένους κατακτητάς.

Εν Αθήναις τη 28^η Σεπτεμβρίου 1941

(Ακολουθούν οι υπογραφές των αντιπροσώπων του ΚΚΕ, του ΣΚΕ, της ΕΛΔ και του Αγροτικού Κόμματος).

Η Κόνιτσα στην Κατοχή

Στην Κόνιτσα και στα χωριά της, η επίθεση των Ιταλών τον Οκτώβρη του 1940, επέφερε αρκετές ζημιές αφού η περιοχή ήταν ένα από τα κυριώτερα θέατρα πολέμου.

Δίπλα στο Μεγάλο Έπος της Πίνδου έπεσε βαρειά η σκιά της καταστροφής από τον εισβολέα. Απερίγραπτα ήταν τα βάσανα του λαού (βιαιοπραγίες, ομηρίες, εξαφάνιση περιουσιών κ.ά.). Δυστυχώς τα πάθη του δεν τέλειωσαν με την εκδίωξη του εχθρού πέραν των συνόρων. Έγιναν μεγαλύτερα με την επάνοδο των ιταλικών δυνάμεων, ύστερ' από την κατάληψη της χώρας από τους Γερμανούς Ναζί.

Στην αρχή οι Γερμανοί, περιορίστηκαν στα Γιάννινα, αφήνοντας την ύπαιθρο στη δικαιοδοσία των συνεταίρων τους Ιταλών. Κέντρο της Καραμπινιερίας ήταν η Κόνιτσα κι απ' εκεί γίνονταν οι εξορμήσεις στα χωριά για αναζήτηση

όπλων κ.λ.π., με τη βοήθεια ορισμένων προδοτών-συνεργατών του εχθρού.

Μεγάλες πιέσεις δέχονταν τα βλαχοχώρια της περιοχής από τον αρχιλεγεωνάριο Διαμάντη και τα τσιράκια του, όπως τον Παλαιοσελίτη Τζίμα (συνεργάτη του), για την προσχώρησή τους στο «Πριγκιπάτο της Πίνδου».

Μετά το πρώτο μούδιασμα και τη δημιουργία του ΕΑΜ, άρχισαν και οι Κονιτσιώτες να οργανώνονται.

Φωτισμένοι πατριώτες, δικηγόροι, καθηγητές, γεωπόνοι, δάσκαλοι και απλοί, αλλά φλογεροί άνθρωποι του λαού, μπήκαν στις οργανώσεις του ΕΑΜ, ασπάστηκαν τις αρχές του και κινήθηκαν να κάνουν γνωστή, ευρύτερα, τη διακήρυξη του Δ. Γληνού.

Έτσι από τις αρχές του 1942, εμφανίστηκε η πρώτη ομάδα μνημένων, που σιγά-σιγά μεγάλωσε κι αγκάλιασε την πλειοψηφία των κατοίκων. Παράλληλα συστήθηκαν εαμικές οργανώσεις σ' όλα τα χωριά της περιοχής.

Από τους πρώτους που μπήκαν στο Ε.Α.Μ., ήταν ο Σουδενιώτης δάσκαλος, στο Μάζι, Μιχ. Ξάνθος, ο Μιχ. Παπαγιάννης, από το Μαυροβούνι (επιπλοποιός στην Κόνιτσα) ο γεωπόνος Γιάννης Σχοινάς και ο δικηγόρος Βασ. Σακελλαρίδης από το Μάζι. Αυτοί μνήθηκαν από τον γεωπόνο Τηλέμ. Οικονομίδη, τον καθηγητή Γιώργο Ζωΐδη από την Αρίστη και το Γιώργο Μπεκιάρη. Αργότερα, η οργάνωση δυνάμωσε, με την προσέλευση σ' αυτήν των παρακάτω Κονιτσιωτών: Χρήστο Γιούσιο Κώστα Ζδράβο, Θωμά Μούσιο, (εκτελέστηκε από τους Ιταλούς), Θωμά Σπανό, Χρήστο Ράγγα, Χρήστο Παγουρτζή, Σπύρο, Κώστα και Θωμά Ζήδρο, Ανδρέα Γκότζο, Γιάννη Λυμπερόπουλο, Απ. Βαγενά, Αλέκο Γκότζο, Δημήτρη Κρέμο, Λάμπρο Αρχιμανδρίτη, Παντελή Ευαγγέλου, κ.ά.

Οι οργανωμένοι εργάζονταν με το τριαδικό σύστημα, συνωμοτικά. Συγκέντρωναν πληροφορίες για τον εχθρό και

τους συνεργάτες του, παρακολουθούσαν τις κινήσεις του ακόμα και τη νύχτα με σκοπιές σε κατάλληλα σημεία και είχαν σύνδεση με τις οργανώσεις των γύρω χωριών και το Αντάρτικο της περιοχής. Σύνδεσμος του Ε.Α.Μ. Κόνιτσας με τα κοντινά χωριά ήταν ο Ανδρέας Γκότζος.

Σημαντικό ρόλο, σε όλη τη διάρκεια της Κατοχής, έπαιξαν και οι τρεις μυλωνάδες, που είχαν τους μύλους στις παρυφές της Κόνιτσας και στον κάμπο της. Απ' εκεί στέλλονταν αλεύρι στους αντάρτες και πολλές φορές μπλοκαρίστηκαν από τον εχθρό, χωρίς ζημιές ευτυχώς.

Στο γειτονικό χωριό Πηγή (Πεκλάρι) πρώτοι οργανώθηκαν: Ο Ηλίας Δήμος, ο Λάμπρος Βλάχος και ολόκληρη Διμοιρία νεολαίων κατατάχθηκε λίγο αργότερα στο 85ο σύνταγμα.

Στη συνέχεια οργανώθηκαν το Ελεύθερο με Δ. Σταυρίδη, Δ. Μπόγδο κ.ά. Τα Βλαχοχώρια της Λάκκας Αώου Παλαιοσέλι, Πάδες, Άρματα, το μεγαλοχώρι Δίστρατο, που είχε και τους περισσότερους αγωνιστές και νεκρούς στην Αντίσταση, καθώς και η Φούρκα. Στα Βλαχοχώρια της Λάκκας, όπως και σε όλα τα χωριά της Πίνδου από την πλευρά της Ηπείρου και από την άλλη της Θεσσαλίας, παρ' όλο που οργίαζε η προπαγάνδα και η τρομοκρατική δράση του Αλκιβιάδη Διαμάντη για τη συγκρότηση της «Λεγεώνας της Πίνδου» το βλάχικο στοιχείο, ακραιφνώς ελληνικό, αντέδρασε σθεναρά και έστειλε στο Αντάρτικο πλήθος αγωνιστών κλείνοντας τα αυτιά στις σειρήνες των διασπατών-συνεργατών του εχθρού.

Δεν θα ασχοληθούμε με τους «γενίτσαρους» του «πριγκηπάτου» της Πίνδου. Είναι γνωστό το ξεπάστρεμα που τους έκαναν οι αντάρτες του Άρη Βελουχιώτη με τον καπετάν Μπελή ο οποίος έστειλε δώρο στον Άρη το μαύρο σκούφο του τελευταίου λεγεωνάριου, σκούφο που φορούσε συνέχεια ο Πρωτοκαπετάνιος και κατόπιν τον μιμήθηκαν και οι αντάρτες της φρουράς του...

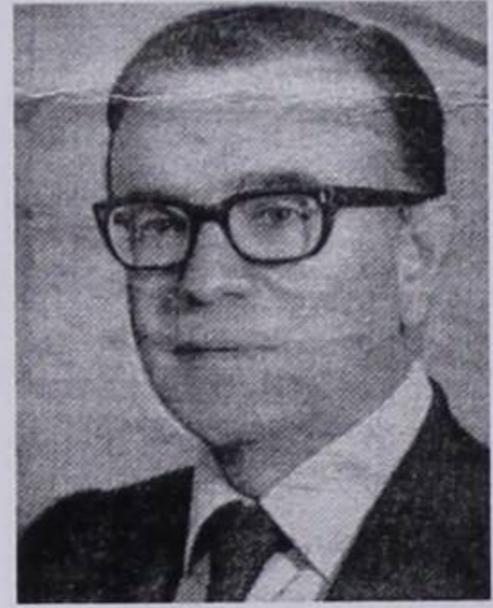
Από τους πρωτεργάτες στην οργάνωση του ΕΑΜ
στην ΚΟΝΙΤΣΑ

Βασ. Σακελλαρίδης

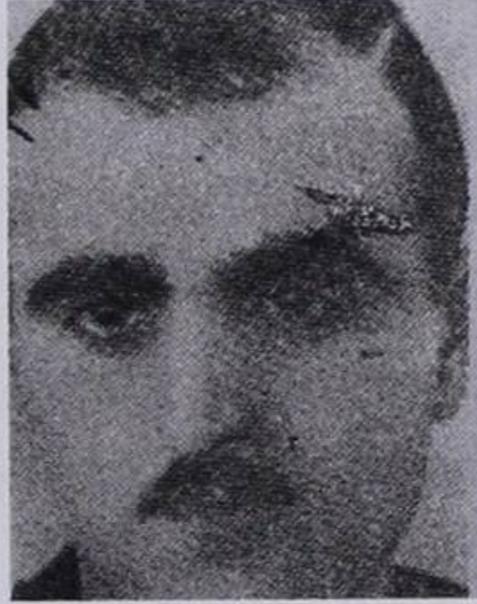
Γιάννης Σχοινιάς

Γ. Λυμπερόπουλος

Μιχ. Παπαγιάννης

Ευάγγελος Χαρίτων

Αλέκος Γκότζος

* * *

*Σκοτώθηκαν σε μάχη με τους Γερμανούς
στη Σουσνίτσα στις 26-7-1943*

Αρχιμανδρίτης Λάμπρος

Ευαγγέλου Παντελής

Μεσσής Στέργιος

Πυρσόγιαννη

Η Πυρσόγιαννη στο κέντρο των Μαστοροχωρίων “μαστορομάννα” πατρίδα του λαϊκού αρχιτέκτονα Ζιώγα Φρόντζου που έχτισε το πασίγνωστο γεφύρι στην Κόνιτσα, έδωσε πολλούς αγωνιστές σε όλους τους αγώνες του Έθνους. Και στην Εθν. Αντίσταση δεν υστέρησε. Η πλειψηφία των Πυρσογιαννιτών οργανώθηκε στο Ε.Α.Μ. και αρκετά παλικάρια αγωνίστηκαν με το όπλο στο χέρι στον Ε.Λ.Α.Σ.

Ο Σωκράτης Πύρσος που αναδείχτηκε ήρωας υπερασπιστής της Γκραμπάλας και πρωτοπόρος στον ξεσηκωμό κατά των κατακτητών, ο οποίος στο Αντάρτικο αργότερα πήρε το ψευδώνυμο “Γκραμπάλας”.

Ο Τάκης Αδάμος που πολέμησε στο αλβανικό μέτωπο και συνέβαλε με άλλους στην ίδρυση του Ε.Α.Μ. στην περιοχή μας. Αγωνιστής στον Ε.Λ.Α.Σ. πολέμησε με το όπλο και την πένα του δημοσιογράφου. Εξορίζεται μετά την κατοχή και συμμετέχοντας σε ομάδα στελεχών που απέδρασε από την Ικαρία περνάει στο Δ.Σ.Ε. παίρνοντας μέρος σε πολλές μάχες με το βαθμό του Ταγματάρχη.

Τον Αύγουστο του 1949 περνάει τραυματίας στην Αλβανία και από κει στην Πολωνία και Ουγγαρία όπου εργάστηκε σε περιοδικά, στο ραδιοφωνικό σταθμό «Φωνή της Αλήθειας» κ.ά. Έγραψε 12 βιβλία, πολλές μελέτες και δοκίμια.

Ερχόμενος στην Ελλάδα εκλέχτηκε με το Κ.Κ.Ε. Ευρωβουλευτής το 1981 και έφυγε από τη ζωή το 1991.

Ζαχ. Πανάγιος

Ο Μίλτος Ζαφείρης. Ο Ζαχαρίας Πανάγιος αντάρτης του Ε.Λ.Α.Σ. που έπεσε ηρωικά στις 14 Απριλίου 1943 στη μάχη πάνω από το Γεροπλάτανο, ο Νίκος Ζούνης και ο Βασ. Κυπαρίσσης από τη Θεοτόκο και τόσοι, τόσοι άλλοι. Ο Σωκράτης Δημάρατος από τη Βούρμπιανη...

Οξυά

Η Οξυά, παρότι μικρό χωριό έλαβε μέρος σύσσωμη στην Αντίσταση, όπου αναδείχτηκαν πολλά στελέχη, όπως:

Ο Απόστολος Παπαχρήστος (Τσακάλωφ) Επιστρατεύτηκε το 1940 και πολέμησε ηρωικά τους Ιταλούς. Τιμήθηκε με το Αριστείο Ανδρείας και με την κατάρρευση του μετώπου συνιστούσε στους άνδρες της ομάδας του να μην παραδώσουν τα όπλα γιατί γρήγορα θα τους χρειαστούν.

Με την Ιταλογερμανική κατοχή φεύγει αμέσως από την Αθήνα φτάνει στη Μακεδονία και μαζί με άλλους πατριώτες οργανώνει τις πρώτες αντιστασιακές ομάδες στον Όλυμπο. Με το ψευδώνυμο "Τσακάλωφ" ως καπετάνιος του ΕΛΑΣ στέλνεται στη Θεσσαλία να ξεσηκώσει τους πατριώτες για αντίσταση. Τελειώνοντας την αποστολή του εκεί στέλνεται στην περιοχή Δυτ. Μακεδονίας-Γράμμου όπου ξεσηκώνει τα χωριά με πρώτο και καλύτερο το χωριό του που τον ακολουθεί η πλειοψηφία των νέων. Μαζί με τον μόνιμο λοχαγό Γ. Καλλανέση (Μεσσήνη), τον Κηπουρό (Κ. Μετσοβίτη) Πολιτικό και τον ίδιο, καπετάνιο, δημιουργούν το 2/85 τάγμα που δρούσε στην περιοχή Κόνιτσα-Ζαγόρι.

